

6. Ekonomické determinanty odchodů za prací v rozšířené EU

- **Rozdíly v příjmech jsou hlavním motivem pro relokaci pracovních sil**

Obecně vzato, většina zemí, které vstoupily v květnu roku 2004 do Evropské unie, má HDP na hlavu nižší, než byl hrubý domácí produkt Řecka, Španělska či Portugalska v době, kdy se tyto tři země staly součástí společného evropského prostoru (tabulka č. 1 v příloze). Rozdíly v kvalifikaci lidí u nových a starých členů EU přitom nejsou tak velké, aby ospravedlňovaly podstatné rozdíly v příjmech. Jsou nicméně motivem pro relokaci pracovních sil do zemí s vyšší mzdovou hladinou.

- **Proto jsou důvodem odchodů za prací vyšší mzdy, výhled pracovních míst a kupní síla, kterou poskytnou**

Další silnou ekonomickou determinantou je budoucí výhled pokud jde o pracovní místa a kupní sílu, kterou tato místa poskytnou – lze předpokládat, že země s pomalejší reálnou konvergencí musejí počítat s odlivem pracovníků do bohatších států oproti zemím, v nichž bude reálná konvergence rychlejší. Tento trend je patrný už teď na příkladu Polska či Slovinska: u nich je konvergence směrem k úrovni německého HDP na obyvatele relativně slabá, ovšem počty pracovníků těchto zemí v Německu (měřeno relativně procentem jejich populace) jsou nejvyšší z přistoupivších zemí střední a východní Evropy.

Hodinové náklady práce za nové členské země dosahovaly v roce 2000 pouhé pětiny průměru EU-15, ovšem údaj je zkreslen rozdíly v nemzdových nákladech, jako jsou například sociální příspěvky.

Produktivita práce v paritě kupní síly byla v roce 2002 v ČR podle Eurostatu na úrovni 56 % Německa a čisté příjmy zaměstnanců v českém zpracovatelském průmyslu dosahovaly v témže roce jen 52 % úrovně těchto příjmů v Německu (v roce 1996 dokonce jen 44 %) ²⁴.

- **Nejlépe jazykově vybaveni jsou občané České republiky**

Neekonomickým, ovšem významným prvkem souvisejícím s prací v cizině, jsou jazykové znalosti. Podle studie UK Home Office z roku 2003 je na tom ČR podstatně lépe ve srovnání s novými středoevropskými členy EU: 27 % obyvatel v České republice mluví německy, 24 % anglicky a 3 % francouzsky. Na Slovensku, v Polsku a v Maďarsku jsou sice tyto podíly nižší, ale zhruba v týchž proporcích. Proto budou v budoucnu zřejmě pro uchazeče o práci v zahraničí i nadále nejpravděpodobnější migračními cíli Německo a Rakousko.

- **Obousměrné pohyby v Evropě**

Migrace za prací však není jediným ekonomicky podmíněným pohybem v současné Evropě. Ve hře je, kromě výrazného pohybu lidí za prací západním směrem, i opačný posun - firmy z velkých zemí EU přesunují své kapacity na východ. Exekutivy těchto zemí viní z vysoké domácí nezaměstnanosti alokaci výroby do východní Evropy a tamější nízké daně. Nejde však ani tak o rozdíl ve zdanění příjmů, jako spíše o stále nízkou cenu práce v těchto cílových zemích, protože podíl daňových nákladů na výnosech je například u německých firem ve srovnání s obdobným podílem mzdových nákladů pouze čtvrtinový.

Dílčí závěr

Pokud by pokračoval trend posledních šesti let, vzrostl by v roce 2005 proti roku 2003 počet Čechů pracujících v cizině zhruba o 45 % a příjmy v cizí měně by stouply na 640 mil. eur. I přesto lze říci, že česká práce v cizině nebude v příštích dvou letech ani později, po uvolnění dočasných restrikcí, znamenat výraznější ohrožení trhu práce ve starých zemích EU. Přestože predikce vycházející z nedávného vývoje nezahrnuje změny plynoucí z částečného uvolnění trhu práce v některých zemích, lze předpokládat, že odchody za prací do ciziny začleněním České republiky do společného evropského prostoru dramaticky nevrstnou.

²⁴ Harmonizovaná data o čistých příjmech jsou k dispozici pouze za sektor zpracovatelského průmyslu - podle nich jsou čisté příjmy v nových členských zemích jen na třetině až polovině hodnot Německa či Velké Británie; rozdíly v sektoru služeb jsou zřejmě ještě vyšší.